

Accountantsverslag 2014
Gemeente Doetinchem

VERTROUWELIJK

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Doetinchem
Postbus 9020
7000 HA DOETINCHEM

Onderwerp

**Accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2014
van de gemeente Doetinchem**

Datum

7 mei 2015

Kenmerk

#

Geachte raadsleden,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2014 van de gemeente Doetinchem aan. In het hoofdstuk *Bestuurlijke samenvatting* hebben wij de belangrijkste punten uit ons verslag opgenomen.

Uw jaarrekening geeft een getrouw en rechtmatig beeld

De jaarrekening 2014 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Doetinchem. Bij deze jaarrekening verstrekken wij een goedkeurende controleverklaring voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Wij hebben de inhoud van dit verslag is op 7 mei 2015 afgestemd met de portefeuillehouder financiën en de betrokken ambtenaren en toegelicht in de informatieve raad op die dag.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college.

Met vriendelijke groet,

Deloitte Accountants B.V.

Drs. R.D.H. Killeen RA MGA

cc: college van burgemeester en wethouders

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting	4
Uitkomsten jaarrekeningcontrole.....	7
Interne beheersing.....	22
Analyse resultaat, vermogen en financiële structuur	25
Overige onderwerpen.....	30
Bijlagen	33

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting: de belangrijkste punten

De jaarrekening geeft een getrouw beeld en er is rechtmatig gehandeld.

Bij de jaarrekening 2014 van uw gemeente verstrekken wij een **XXXX** controleverklaring voor zowel de getrouwheid als de financiële rechtmatigheid. De controleverklaring d.d. **##** mei 2015 doen wij u separaat toekomen.

Wij hebben vastgesteld dat de jaarverslaggeving 2014 voldoet aan de verslaggevingsvoorschriften (Bbv). De door ons geconstateerde controleverschillen voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid vallen binnen de door u vastgestelde toleranties. Wij benadrukken de urgentie om zowel het proces van Europese aanbesteding van diensten en leveringen als het proces van instellen en muteren van reserves strikter te borgen.

De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld en geven een getrouw beeld van de boekwaarde en verwachte resultaten. Het proces van bepaling van de aard en de noodzakelijke omvang van voorzieningen is adequaat en de voor de gevormde voorzieningen gehanteerde uitgangspunten voor schattingen zijn reëel en consistent.

De begrotingsoverschrijdingen passen binnen het bestaande beleid en zijn goed toegelicht. Wij hebben geen controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd. Tot slot hebben wij vastgesteld dat de bezoldigingen over 2014 niet strijdig zijn met de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) en dat de jaarrekening 2014 van gemeente Doetinchem voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

De interne financiële beheersing is adequaat in het kader van de jaarrekeningcontrole

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2014 een interim controle uitgevoerd. Deze interim controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter d.d. 10 februari 2015, waarbij wij een aantal belangrijke aandachtsgebieden voor uw gemeente hebben geïdentificeerd, te weten: gevolgen van de maatschappelijke visie op 'audit quality', de aanscherping van controls, de waardering van de grondexploitatie en de onderbouwing van voorzieningen binnen uw gemeente:

De risico's die op korte termijn van belang zijn voor de gemeente, zoals onder andere de decentralisaties, VPB-plicht, IT, de ontwikkeling van de grondexploitatie en aanbestedingen komen in de managementletter aan bod. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u dan ook naar onze managementletter d.d. 11 februari 2015.

Bestuurlijke samenvatting: de belangrijkste punten

Het gerealiseerde saldo 2014 is negatief echter resultaat 2014 is voordelig, de vermogenspositie van uw gemeente is verbeterd

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves.

De exploitatie over 2014 laat een nadelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 0,2 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 1,0 miljoen. Dit is een nadeel van afgerond € 1,2 miljoen, hetgeen op een totaal van € 165,9 miljoen aan begrote lasten als een beperkte afwijking kan worden aangemerkt.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten bedraagt € 0,2 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 2,8 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2014 € 2,6 miljoen voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2014 18,9 % van het balanstotaal (2013: 19,4 % van het balanstotaal). De weerstandscapaciteit is in 2014 echter toegenomen van € 30,8 miljoen in 2013 naar €36,9 miljoen ultimo 2014.

In 2014 is uw financieringspositie, in lijn met voorgaande jaren, negatief (financieringstekort) voor een bedrag van afgerond € 25 miljoen. Uw doelstelling is om zoveel mogelijk kort te financieren (tot aan kasgeldlimiet). Dit verklaart grotendeels het aanwezige financieringstekort per eind 2014. Overigens blijft uw gemeente in 2014 voldoen aan de gestelde norm van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm. Wij verwijzen u voor nadere informatie naar de paragraaf financiering van het jaarverslag 2014.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

De reikwijdte van onze controle achten wij voldoende

Met de opdrachtbevestiging van 10 februari 2015 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2014. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

Naast de opdrachtbevestiging zijn bepalend voor onze controle:

- het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado);
- uw verordening controle op het financieel beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Doetinchem (controleverordening op grond van artikel 213 van de Gemeentewet).
- het door de raad vastgestelde controleprotocol d.d. 30 oktober 2014, alsmede het normenkader dat door het college op 16 december 2014 is vastgesteld.

Tijdens de uitvoering van de controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2014 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Een toelichting op de reikwijdte van onze controle 2014 is opgenomen in bijlage D van dit accountantsverslag.

Gehanteerde toleranties met als resultaat: geen fouten wel een onzekerheid

Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2014 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in de door u vastgestelde controleverordening en uw controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties

Fouten	1% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 1.758.000
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten inclusief dotaties reserves	€ 5.274.000

Rapportagetoleranties

De rapportagetoleranties voor fouten en onzekerheden zijn — conform uw controleverordening — gesteld op 0,1% van de lasten: € 175.800.

Wij hebben geen fouten ten aanzien van de getrouwheid geconstateerd in de definitieve jaarstukken. Wel hebben wij een onzekerheid geïdentificeerd met betrekking tot waardering van de grondexploitatie. Zoals ook gememoreerd in onze managementletter naar aanleiding van de interimcontrole wordt de gemeente Doetinchem op het gebied van

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

bedrijfsvoering geconfronteerd met veel interne en externe ontwikkelingen (zoals de ontwikkelingen in het accountantsberoep, waardoor 'de lat omhoog gaat', de toegenomen regeldruk en de afnemende capaciteit) die het waarmaken van uw ambities bemoeilijken.

Op basis van aanvullende controlewerkzaamheden (zoals deze zijn uitgevoerd voor onder andere de jaarrekeningposten materiële vaste activa, grondexploitatie en SiSa) hebben wij geconcludeerd dat alle financieel relevante aspecten van wetgeving en verordeningen, zoals opgenomen in uw normen- en toetsingskader, door het college zijn nageleefd en dat zowel de baten en lasten over 2014 als de balansmutaties in 2014 rechtmatig tot stand zijn gekomen

Het (verplichte) overzicht van controleverschillen groter dan de rapportagetoleranties treft u aan in bijlage A1 en A2 van dit accountantsverslag.

Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening

De jaarstukken 2014 van uw gemeente bestaan uit:

- Het jaarverslag 2014 (programmaverantwoording en verplichte paragrafen);
- De jaarrekening 2014 (balans met toelichting, overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting en de SiSa-bijlage).

In het onderdeel 'programmaverantwoording' van het jaarverslag dient informatie opgenomen te worden over: wat hebben we gedaan, wat hebben we bereikt en wat heeft het gekost? De programmaverantwoording vormt samen met de verplicht voorgeschreven paragrafen (zoals weerstandsvermogen, bedrijfsvoering, etc.) het jaarverslag. Beide onderdelen vallen niet (expliciet) onder de controle van de jaarrekening. Het primaire object van de accountantscontrole (op grond van artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening (de balans met toelichting en het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening met toelichting).

De inhoud van het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) hebben wij "marginaal getoetst". Deze toetsing blijft beperkt tot het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening. De accountantscontrole omvat daarom geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording en de verplichte paragrafen.

Bij onze controle hebben wij geen tegenstrijdigheden tussen het jaarverslag en de jaarrekening geconstateerd. Het jaarverslag en de jaarrekening zijn goed met elkaar verenigbaar.

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

Het Bbv wordt nageleefd

De belangrijkste wijzigingen in de verslaggevingsregels (Bbv) die van toepassing zijn op de jaarrekening 2014 betreffen de wijzigingen van 25 juni 2013 en 13 december 2013. Hierin is het volgende geregeld:

- U dient het voorgeschreven overzicht van incidentele baten en lasten voortaan op te nemen per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen;
- Er is 'een overzicht van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves' verplicht gesteld. Gebruikers van de begroting en jaarstukken – zoals toezichthouders – kunnen zo bij de bepaling en beoordeling van het structurele evenwicht (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) rekening houden met de structurele mutaties in de reserves;
- Enkele tekstuele aanpassingen, waaronder de wijziging van de benaming van de 'programmarekening' naar 'het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening' en de wijziging van de terminologie van het resultaat ('resultaat voor bestemming' wordt 'gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten' en 'resultaat na bestemming' wordt 'gerealiseerde resultaat'). Over laatstgenoemde vindt nog politieke besluitvorming plaats bij vaststelling van de jaarrekening.

Naast deze wijzigingen heeft de Commissie BBV in 2013 en 2014 een aantal relevante notities uitgebracht, waarin nadere uitspraken over de toepassing van de verslaggevingsregels worden gedaan.

Met de notitie 'Riolering' (november 2014) geeft de Commissie BBV een toelichting op de volgende balansposities met betrekking tot riolering (met ingang van 2014):

- bestemmingsreserve (BBV artikel 43 lid 1b), deze bevat gelden die het resultaat zijn van gerealiseerde efficiencyvoordelen of aanbestedingsresultaten;
- voorziening groot onderhoud (BBV artikel 44 lid 1c), deze bevat gelden die geraamd zijn om in de toekomst te besteden aan groot onderhoud;
- voorziening toekomstige vervangingsinvesteringen (BBV artikel 44 lid 1d), deze bevat gelden die geraamd zijn om in de toekomst te besteden aan het vervangen van het rioolstelsel ('vervangingsinvesteringen');
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden (BBV artikel 44 lid 2), deze bevat gelden die in de toekomst moeten worden besteed aan het rioolstelsel ('restcategorie' als samenvoeging van gelden voor vervangingsinvesteringen en overschotten op de ontvangen rioolheffing).

Normaal gesproken moet een onvoldoende onderbouwde voorziening vrijvallen en wordt deze doorgaans omgezet in een reserve. Via de rioolheffing geïnd geld moet echter altijd voor het rioleringsdoel worden aangewend en blijft in

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

een voorziening (artikel 44 lid 1c BBV wordt dan omgezet in een artikel 44 lid 2 BBV voorziening) en deze voorziening kan worden samengevoegd met die van artikel 44 lid 1d BBV. Deze situatie is bij u van toepassing.

Daarnaast is op grond van de notitie in de jaarrekening 2014 een nieuwe categorie onder de materiële vaste activa onderkend, zijnde 'investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven'. De reeds in voorgaande jaren geactiveerde rioolinvesteringen zijn uit de balanspost 'investeringen met een economisch nut' overgeboekt.

Wij hebben vastgesteld dat uw gemeente de wettelijke verslagleggingsregels (Bbv) heeft nageleefd.

De grondslagen van de jaarrekening 2014 zijn aanvaardbaar

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van uw gemeente zijn uiteengezet in de grondslagen van de jaarrekening 2014. In 2014 zijn er geen wijzigingen geweest in toegepaste verslaggevingsgrondslagen die een aanzienlijke invloed hebben op de baten en lasten of de financiële positie van uw gemeente.

Significante verslaggevingsgrondslagen en toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie van uw gemeente en de baten en lasten in de jaarrekening. Daarnaast vereisen zij van het college en de directie dat zij een oordeel vormen ten aanzien van soms moeilijke, subjectieve en complexe posities vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn.

Wij hebben het door het college en de directie toegepaste proces met betrekking tot significante verslaggevingsaspecten geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Waar nodig hebben wij specialisten betrokken bij het beoordelen van de toepassing van de juiste methodiek, aannames, berekeningen en consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggevingsvoorschriften.

De grondexploitaties zijn deugdelijk geactualiseerd en bijgesteld

De veruit grootste balanspost met betrekking tot onderhanden projecten betreft de voorraden (grondexploitatie). Door de invloed van de parameters (zoals kostenstijgingen, fasering, druk op verkoopprijzen, rente-effecten) die bepalend zijn voor de in de toekomst te realiseren opbrengsten, hebben wij bij onze controle de grondexploitaties diepgaand gecontroleerd. De economische crisis heeft immers (nog steeds) grote invloed op de resultaten van (gemeentelijke) grondexploitaties.

De risico's voor de grondexploitaties zijn in essentie terug te brengen tot drie P's:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt. Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

- *Programming*: in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- *Prijs*: inherent gevolg van de economische crisis is dat de verkoopprijzen van woningen en dus van grond onder druk staan. is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen?

De grondexploitaties zijn met deze uitgangspunten voor het Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG 2015) opnieuw doorberekend (geactualiseerd) en waar nodig zijn de verwachtingen bijgesteld, waarmee tevens is beoordeeld of de niet in exploitatie genomen gronden en het onderhanden werk in de jaarrekening op een juiste wijze zijn gewaardeerd en of er mogelijk een (aanvullende) verliesvoorziening moet worden getroffen.

Ultimo 2014 is op basis hiervan € 18,4 miljoen opgenomen in de voorziening negatieve plannen, om de naar verwachting niet meer met verkopen goed te maken kosten (2013: € 15,6 miljoen) te dekken. In 2014 is per saldo aan deze voorziening € 2,8 miljoen toegevoegd (waarvan €0,6 miljoen rente), waar in de jaarrekening 2013 nog sprake was van een gesaldeerde vrijval van € 3,4 miljoen.

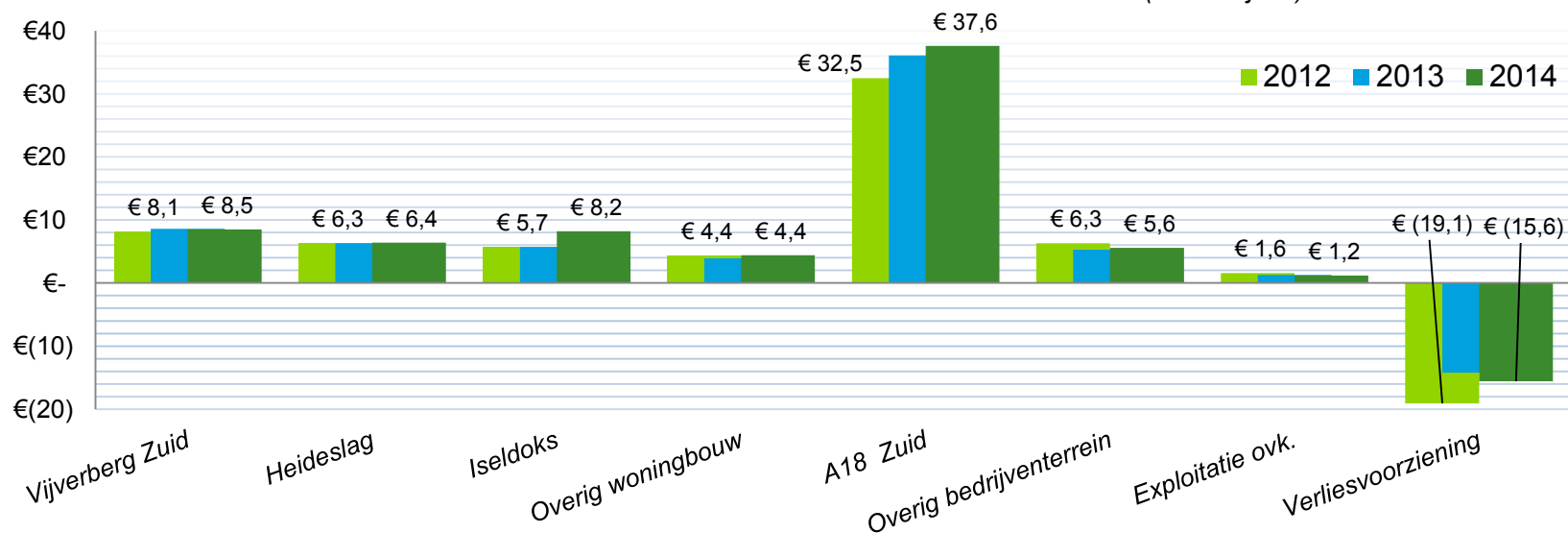
Voor een nadere onderbouwing van de hoogte van de voorziening verwijzen wij u naar de paragraaf grondbeleid en het Meerjarenperspectief Grondexploitaties, hierin worden de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's toegelicht.

Een overzicht van de ontwikkeling in boekwaarden van de belangrijkste grondexploitaties, de omvang van de Voorziening Negatieve Plannen en de boekwaarden van niet in exploitatie genomen gronden (initiatieffase) treft u hieronder aan.

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

Ontwikkeling geïnvesteerd vermogen grondexploitaties 2012 - 2014

(x € 1 miljoen)

Bij onze beoordeling van de door de gemeente gehanteerde veronderstellingen voor actualisatie van de grondexploitaties, zijnde vooral de uitgangspunten voor de planning (fasering), programmering, het prijsbeleid, maar ook de parameters voor kosten- en opbrengstenstijging en de gehanteerde rekenrente (renteomslagmethode), hebben wij het volgende in overweging genomen:

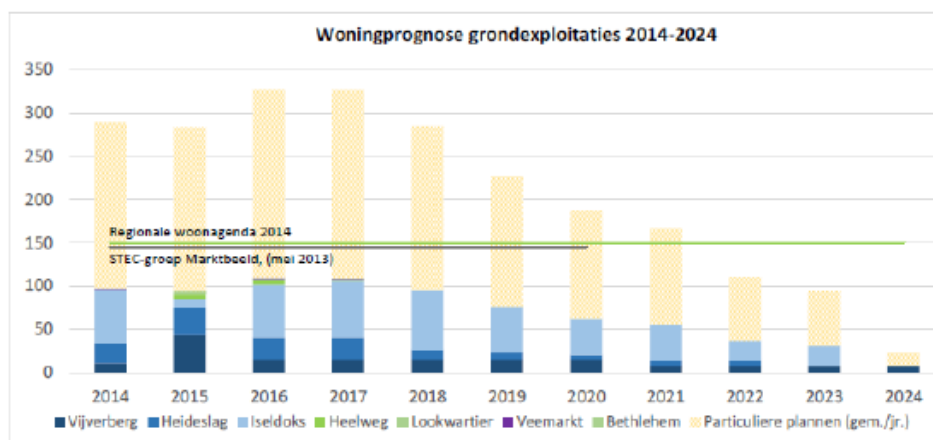
- of de afzonderlijke veronderstellingen redelijk lijken;
- of de veronderstellingen onderling afhankelijk en intern consistent zijn;
- of de veronderstellingen redelijk lijken wanneer ze collectief of in samenhang met andere veronderstellingen worden beschouwd;
- of de veronderstellingen in de markt de waarneembare veronderstellingen op passende wijze weerspiegelen, met andere woorden is er consistentie met de algemene economische omgeving en de economische omstandigheden in/bij de gemeente;
- of de veronderstellingen aansluiten op de (vastgestelde) plannen (besluiten) van de uw raad;

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

- of de veronderstellingen consistent zijn met de ervaringscijfers van de gemeente (met andere woorden is historische informatie representatief voor toekomstige situaties).

Wij hebben vastgesteld dat de uitgangspunten en veronderstellingen over het algemeen redelijk zijn tegen de achtergrond van de werkelijke uitkomsten in voorafgaande verslagperiodes, de huidige economische ontwikkeling en niet strijdig zijn met voornemens van uw raad of het college en de directie. Wel signaleren wij een spanningsveld tussen de capaciteit op basis van regionale afspraken (Regionale woonagenda 2014) en woningbehoefte (Stec groep) en het totaal geprognosticeerd aantal woningen (incl. particuliere plannen).

Onderstaande grafiek geeft de woningafzetprognose voor de gemeente Doetinchem in de jaren 2014 tot en met 2024 met daarbij de gestelde grens op basis van de regionale afspraken (Regionale woonagenda 2014) en een onderzoek naar de woningbehoefte van adviesbureau Stec groep (2013):

Grafiek 1: Woningprognose grondexploitaties gemeente Doetinchem (MPG, d.d. 27 mei 2014).

Op totaal gemeenteniveau wordt de grens op basis van regionale en woningbehoefte overschreden door het totaal geprognosticeerd aantal woningen (incl. particuliere plannen). Daarnaast liggen de gerealiseerde afzetcijfers van afgelopen jaren onder de geraamde gemeentelijke afzet voor de jaren 2015 t/m 2018 (ca. 100 per jaar) waardoor wij

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

de afzetprognose vanaf 2015 als een onzekerheid van €3,0 miljoen hebben meegewogen in ons oordeel. Dit valt echter binnen de goedkeuringstolerantie.

Voor Bedrijventerrein A18 is in 2014 door DTZ Zadelhoff naar aanleiding van een taxatie een prijsadvies afgegeven. Uw gemeente heeft de bovenkant van de bandbreedte van het prijsadvies in de grondexploitatie doorgerekend. Het effect hiervan wordt gecompenseerd door een aantal kostenbesparende maatregelen, waarvan het schrappen van een geplande weg binnen het plangebied en het schrappen van een geluidswal de belangrijkste zijn. Deze aanpassingen zullen aan u worden voorgelegd in het Meerjarenperspectief Grondexploitaties 2015. Voor een nadere onderbouwing verwijzen wij u naar dit document alsmede de paragraaf grondbeleid, hierin worden de belangrijkste complexen en de daarmee gepaard gaande risico's toegelicht.

De relatief grote financiële omvang van de grondportefeuille, de daarbij nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten maken uw gemeente gevoelig voor de huidige marktontwikkelingen. De boekwaarde is te zien als een 'high value at risk'.

Wij adviseren u om de frequentie van het actualiseren van de grondexploitatieberekeningen gezien de economische omstandigheden op het huidige niveau te handhaven en de resultaatverwachtingen van de grondexploitaties nauwlettend te blijven monitoren, gekoppeld aan toekomstige besluitvorming.

De kwaliteit van de onderbouwingen en inschattingen bij het opstellen van de jaarrekening

Uw gemeente heeft voorzieningen gevormd voor verliezen, risico's of verplichtingen die hun oorsprong vinden in het huidige boekjaar of eerdere boekjaren, maar waarvan de (verwachte) uitgaven in de toekomst liggen. Binnen de voorzieningen maakt u conform het Bbv onderscheid naar voorzieningen voor 'verplichtingen, verliezen en risico's', ter 'egalisering van kosten' ('groot onderhoud') en 'voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is'.

Vooraf de voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's en de voorzieningen ter egalisering van kosten zijn naar hun aard gebaseerd op veronderstellingen en schattingen van het management en het college. Zij schatten op basis van hun kennis van de gemeente en haar omgeving in wat het effect van de te voorziene risico's, verplichtingen en kosten zullen zijn in de komende jaren en wat de omvang van de voorziening moet zijn.

Omdat schattingen per definitie subjectief zijn, besteden wij als uw accountant nadrukkelijk aandacht aan de onderbouwing en redelijkheid van de aannames van het college en het management. Wij hebben als onderdeel van onze controle daarom de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben uitvoerige gesprekken met het management, de directie en het college gevoerd over de aard van de risico's en de verwachtingen over de ontwikkelingen in de komende jaren;

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

- Wij hebben de voorziening voor wethouderspensioenen en -uitkeringen getoetst aan de onderliggende actuariële berekening, die wij onder andere hebben getoetst op de marktconformiteit van rentepercentages.

Als onderdeel van onze werkzaamheden hebben wij samen met het management en het college ook alternatieven voor de gehanteerde schattingen overwogen. Wij zijn van mening dat voor de gehanteerde uitgangspunten voor schattingen reëel en consistent zijn toegepast.

Begrotings-overschrijdingen zijn goed toelicht in de jaarrekening 2014

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2014, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moeten door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2013 van de Commissie BBV. De belangrijkste inhoudelijke aanpassing betreft de vaststelling dat het overschrijden van de begroting altijd onrechtmatig is, maar niet in alle gevallen hoeft te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Essentieel is dat de raad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneemregelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat deze kostenoverschrijdingen door de accountant niet worden betrokken bij de beslissing of al dan niet een goedkeurende controleverklaring kan worden afgegeven. Deze kostenoverschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen.

Daarnaast moet de accountant in het accountantsverslag deze kostenoverschrijdingen, waarvan het college in de jaarrekening moet aangeven dat ze nog dienen te worden geautoriseerd, aan de orde stellen. Extra lasten die worden gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden terwijl deze extra lasten niet direct zijn

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de raad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.

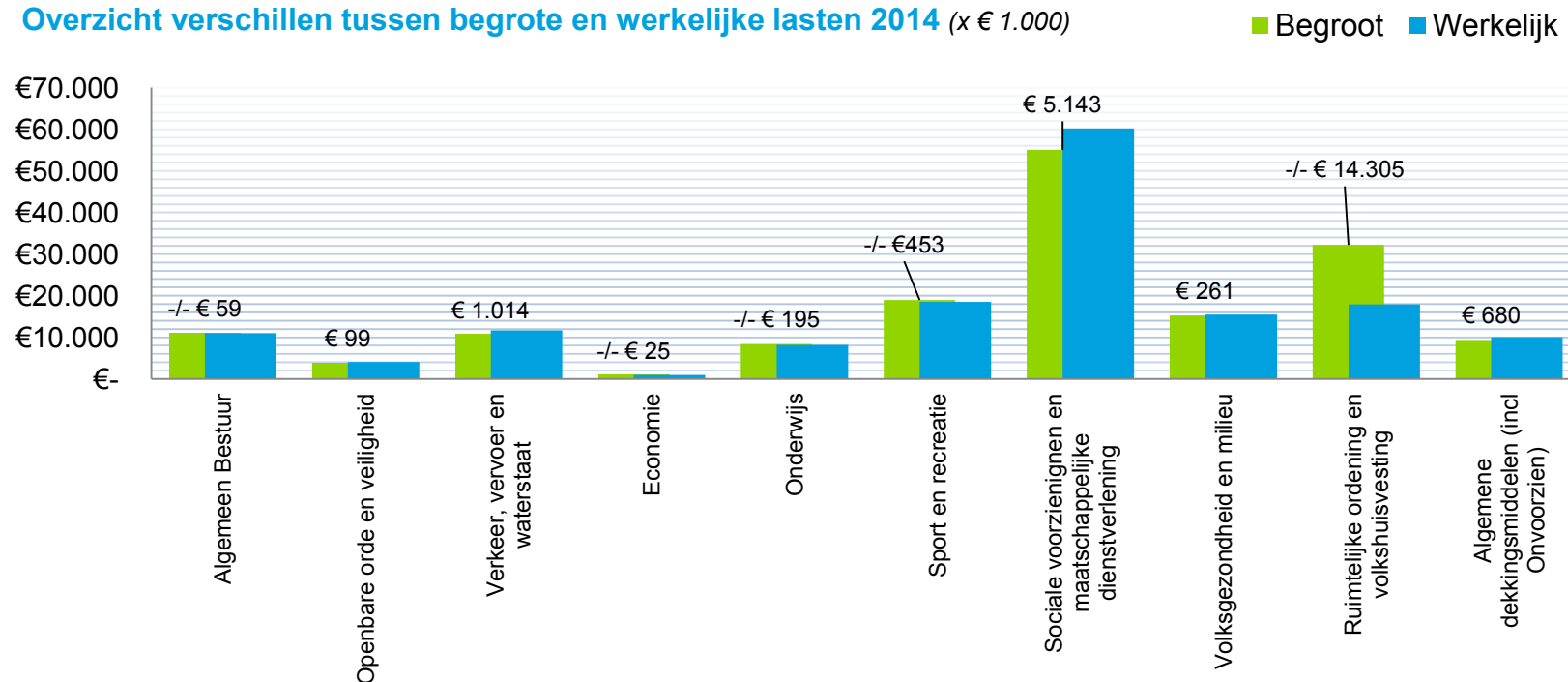
In totaal heeft uw gemeente € 165,9 miljoen aan lasten begroot na wijziging, tegenover € 158,1 miljoen aan werkelijke lasten in 2014. Dit is in totaal een onderrealisatie van € 7,8 miljoen (4,7 %). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 166,9 miljoen begroot na wijziging, tegenover € 157,9 miljoen aan werkelijke baten in 2014. In totaal gaat het om een lagere realisatie van baten van € 9,0 miljoen (5,4 %). Het gerealiseerde saldo van baten en lasten wijkt daarmee per saldo € 1,2 miljoen af van de begroting en bedraagt € 0,2 miljoen negatief.

Naast het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten kent een gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. In 2014 is er per saldo € 2,8 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het gerealiseerde resultaat € 2,6 miljoen bedraagt.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen per programma.

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

Overzicht verschillen tussen begrote en werkelijke lasten 2014 (x € 1.000)

Zoals blijkt uit bovenstaand figuur is op vijf programma's (inclusief algemene dekkingsmiddelen) een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren. Deze zijn in te delen in de onderstaande categorieën zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2013.

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt <u>niet</u> mee in het oordeel	Onrechtmatig, telt <u>wel</u> mee in het oordeel
<i>Openbare orde en veiligheid</i> (totaal € 0,1 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten.	✓	
<i>Verkeer, vervoer en waterstaat</i> (totaal € 1,0 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten.	✓	
<i>Sociale voorzieningen en maatschappelijke voorzieningen</i> (totaal € 5,1 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere bate danwel wordt veroorzaakt door open einde regelingen.	✓	
<i>Volksgezondheid en milieu</i> (totaal €0,3 miljoen)	Past binnen het bestaande beleid.	✓	
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i> (€ 0,7 miljoen)	Overschrijding die wordt gecompenseerd door direct gerelateerde hogere baten.	✓	

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van deze overschrijding naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen de paragraaf “rechtmatigheid” in het jaarverslag 2014. Hiermee legt uw gemeente op een adequate wijze verantwoording af over de rechtmatigheid van de lasten over 2014. De geconstateerde kostenoverschrijdingen die formeel als onrechtmatig worden aangemerkt hebben – gezien de oorzaak en de adequate toelichting – geen gevolgen voor de strekking van onze controleverklaring.

Wij hebben geen fouten en/of onzekerheden in de SiSa-bijlage 2014 geconstateerd

De procedure die uw gemeente moet naleven bij de aanlevering van de bestanden aan het CBS is ten opzichte van vorig jaar niet wezenlijk gewijzigd. Uw gemeente dient in een vast, voorgeschreven stramen zeven documenten aan het CBS te leveren.

Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2014. Hierbij stellen wij de getrouwheid en rechtmatigheid van de in de SiSa-bijlage verantwoorde gegevens (indicatoren) vast.

Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een ‘0’ is ingevuld zijn wij bij uw organisatie nagegaan of deze ‘0’ terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.

De (verplichte) tabel met fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen is opgenomen in bijlage B van dit accountantsverslag. Bij de controle hebben wij geen financiële fouten of onzekerheden geconstateerd.

De Wet Normering topinkomens (WNT) is nageleefd

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is met ingang van 2013 van toepassing en vervangt tegelijkertijd de Wopt (Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens). Doelstelling van de wet is te verhinderen dat instellingen in de publieke en semipublieke sectoren rechtens in staat zijn bovenmatige bezoldigingen toe te kennen.

Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. De algemene bezoldiging voor een topfunctionaris mag voor 2014 niet meer bedragen dan € 230.474 per jaar. De externe accountant is belast met de controle op de naleving van de WNT door de instelling.

Overschrijding van de bezoldigingsnorm wordt aangemerkt als een onverschuldigde betaling, die door de topfunctionaris terugbetaald moet worden aan de instelling. Gebeurt dit niet, dan is Deloitte als accountant wettelijk verplicht om bij het ministerie melding te doen van deze onverschuldigde betaling. Wij hebben tevens een meldingsplicht indien u geen of onjuiste gegevens heeft gepubliceerd in de jaarrekening.

De uitkomsten van onze jaarrekeningcontrole

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2014 van gemeente Doetinchem niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening 2014 van gemeente Doetinchem voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Tot slot merken wij op dat de norm voor de WNT per 1 januari 2015 op € 178.000 is gesteld. De huidige beloning van uw secretaris en griffier blijft onder deze bijgestelde norm voor 2015.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Doetinchem

Deloitte Accountants B.V. is onafhankelijk van de gemeente en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid.

Ons zijn geen relaties bekend tussen Deloitte Accountants B.V. en haar zuster- en/of dochterondernemingen of de member firms van Deloitte Touche Tohmatsu Limited en hun respectieve zuster- en/of dochterondernemingen en de gemeente, die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bijlage D van dit accountantsverslag bevat een nadere uiteenzetting van onze onafhankelijkheid.

Interne beheersing

De interne beheersing bij uw gemeente

De interne (financiële) beheersing is adequaat in het kader van onze jaarrekeningcontrole

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2014 een interim controle uitgevoerd. Deze interim controle is primair gericht op de opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing (AO/IB), voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

De bevindingen naar aanleiding van deze controle hebben wij opgenomen in onze managementletter d.d. 10 februari 2015, waarbij wij een aantal belangrijke aandachtsgebieden voor uw gemeente hebben geïdentificeerd, te weten: gevolgen van de maatschappelijke visie op 'audit quality', de aanscherping van controls, de waardering van de grondexploitatie en de onderbouwing van voorzieningen binnen uw gemeente:

De risico's die op korte termijn van belang zijn voor de gemeente, zoals onder andere de decentralisaties, VPB-plicht, IT, de ontwikkeling van de grondexploitatie en aanbestedingen komen in de managementletter aan bod. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen wij u dan ook naar onze managementletter d.d. 11 februari 2015.

Tijdens de jaarrekening controle hebben wij vastgesteld dat de eigen interne vastleggingen van het schattingsproces en de bijbehorende procedures in een aantal gevallen beperkt zijn qua aard, reikwijdte en/of diepgang. Zo is voor belangrijkste schattingen als de grondexploitatie en voorzieningen, alsook significante opbrengstenstormen geen volledige documentatie voorhanden die illustreert wie wat doet, waarom, wanneer, waarmee en met welke uitkomst. Uw gemeente loopt hiermee het risico dat de betreffende processen en de hiermee samenhangende interne beheersing kwetsbare plekken bevat die voor u onopgemerkt blijven. De basis voor het inzicht in en de onderbouwing van de interne beheersing is een SMART-beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die uw gemeente terzake heeft getroffen en het zichtbaar maken van de uitgevoerde controles. Wij adviseren u hierin te voorzien.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiserings-omgeving en geautomatiseerde maatregelen in de

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel over de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken over de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen gaan over de onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij geen volledigheid pretenderen. De bevindingen c.q. aanbevelingen hebben uitgewezen dat wij voor onze jaarrekeningcontrole 2014 géén gebruik hebben kunnen maken van de beheersingsmaatregelen die opgenomen zijn in de digitale workflow.

De interne beheersing bij uw gemeente

digitale workflow inkoopfacturen

Om alsnog voldoende zekerheid te krijgen over de betrouwbare en rechtmatige verwerking en betaling van de inkoopfacturen hebben wij aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Uit deze controlewerkzaamheden volgen geen bijzonderheden.

Door u is recent een frauderisicoanalyse uitgevoerd

Als onderdeel van onze controle hebben wij u verzocht inzicht te geven in uw inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat het college en/of directie/management daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met u als raad. Het college/directie heeft ons aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en heeft voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst.

In januari 2015 is binnen uw gemeente een frauderisicoanalyse uitgevoerd en heeft er een prioriteitstelling van te nemen acties plaatsgevonden.

Hieruit blijkt dat het onderwerp 'frauderisico' op uw agenda staat. Wij adviseren u de ontwikkeling van de geïdentificeerde risico's te monitoren en deze frauderisicoanalyse jaarlijks te agenderen in uw auditcommissie.

Analyse resultaat, vermogen en financiële structuur

Onze analyse van uw resultaat, vermogen en financiële structuur

Het gerealiseerde saldo 2014 is nadelig, maar het resultaat 2014 is voordelig

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves.

De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het resultaat ná bestemming is dus mede het gevolg van de politieke besluitvorming.

Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende.

Exploitatieresultaat 2014	<i>x € 1.000</i>
De totale baten van uw gemeente bedragen:	€ 157.853
De totale lasten van uw gemeente bedragen:	€ 158.063
Het tekort bedraagt (<i>“gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten”</i>)	-/- € 210
Gedurende het jaar heeft u al voor diverse zaken besloten gelden te reserveren. Deze gelden zijn in de reserves gestort:	€ 17.755
Tevens hebt u besloten tot het dekken van diverse uitgaven uit reserves. Over het boekjaar betreft dit:	€ 20.604
Per saldo gedurende het jaar onttrokken aan reserves:	€ 2.849
Gerealiseerde resultaat (voordelig):	€ 2.638

De exploitatie over 2014 laat een nadelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 0,2 miljoen zien, ten opzichte van een begroot voordelig saldo van € 1,0 miljoen. Dit is een nadeel van afgerond € 1,2 miljoen, hetgeen op een totaal van € 165,9 miljoen aan begrote lasten als een beperkte afwijking kan worden aangemerkt. De afwijkingen zijn op diverse programma's gerealiseerd. De grootste verschillen doen zich voor binnen de programma's sociale

Onze analyse van uw resultaat, vermogen en financiële structuur

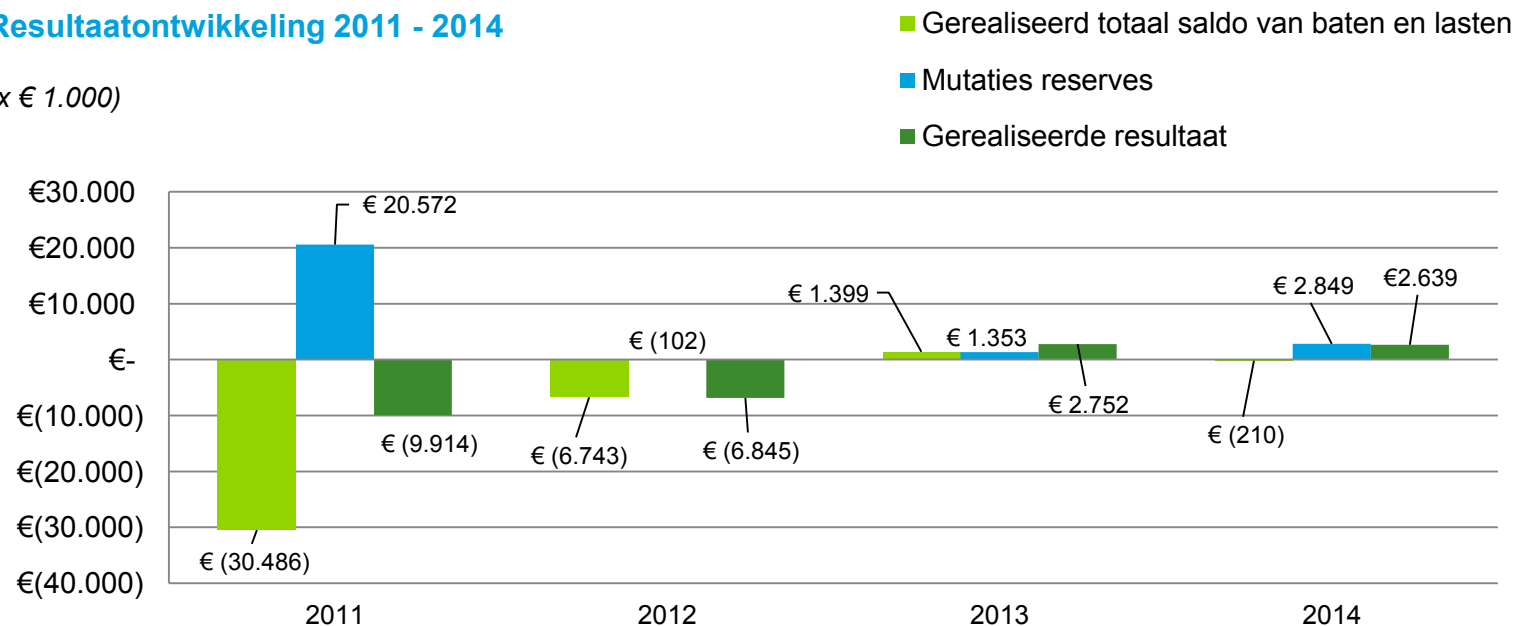
voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening (-/€ 2,3 miljoen) en ruimtelijke ordening en volkshuisvesting (€ 1,0 miljoen).

In hoofdstuk 4 van de jaarstukken ("Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2014 en analyse") wordt in hoofdlijnen een verklaring gegeven voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Uit de jaarstukken blijkt dat de meeste van deze afwijkingen incidenteel van aard zijn.

Ter illustratie en aanvullende informatie geven wij u in onderstaand overzicht de ontwikkeling van het resultaat ("gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten" en "gerealiseerde resultaat") weer over de jaren 2011 tot en met 2014.

Resultaatontwikkeling 2011 - 2014

(x € 1.000)

Hieruit is af te leiden dat het gerealiseerde resultaat 2014 van uw gemeente volledig bestaat uit de onttrekkingen uit reserves.

Onze analyse van uw resultaat, vermogen en financiële structuur

De weerstandscapaciteit van uw gemeente is verbeterd

In het Bbv, de verslaggevingsregels van gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten bedraagt € 0,2 miljoen nadelig. Per saldo is tussentijds € 2,8 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2014 € 2,6 miljoen voordelig bedraagt. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2014 18,9 % van het balanstotaal (2013: 19,4 % van het balanstotaal).

De beschikbare weerstandscapaciteit (voor samenstelling zie Weerstandsvermogen en risicobeheersing van uw jaarstukken) van uw gemeente bedraagt, € 36,9 miljoen (2013: € 30,8 miljoen). Dit is inclusief de weerstandscapaciteit voor grondexploitatie van € 8,2 miljoen (2013: € 7,7 miljoen). Er is dus sprake van een stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit in 2014 ten opzichte van 2013. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door een stijging van de bestemde reserves waarvan bestemming kan worden aangepast, alsmede van de reserve grondexploitatie (n.a.v. resultaatbestemming 2013). Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

De inventarisatie van risico's die in de paragraaf weerstandsvermogen (in het jaarverslag) is opgenomen is in lijn met voorgaande jaren (nog) niet gekwantificeerd. Op basis van een kwantificering van deze risico's door middel van een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, inclusief een kansinschatting van voordoelen van het geïdentificeerde risico, kan de benodigde weerstandscapaciteit worden bepaald.

Onze analyse van uw resultaat, vermogen en financiële structuur

Financiële structuur van uw gemeente toont een (bewust) tekort

Voor een inzicht in de financiële structuur van uw gemeente geeft de balans per jaareinde het volgende:

x € 1.000	2012	2013	2014
Stand van de reserves per 31 december	€ 69.071	€ 60.872	€ 60.775
Gerealiseerde resultaat	-/- € 6.845	€ 2.752	€ 2.638
Vorzieningen	€ 11.868	€ 13.072	€ 14.361
Schulden op lange termijn	€ 191.382	€ 202.470	€ 207.070
Beschikbaar op lange termijn	€ 265.476	€ 279.166	€ 284.845
Vaste activa	€ 238.671	€ 239.748	€ 243.256
Vorraden	€ 59.334	€ 64.609	€ 66.769
Vastgelegd op lange termijn	€ 298.005	€ 304.357	€ 310.025
Tekort aan beschikbare middelen op lange termijn	€ 32.529	€ 25.191	€ 25.180

In 2014 is uw financieringspositie, in lijn met voorgaande jaren, negatief (financieringstekort) voor een bedrag van afgerond € 25 miljoen. Uw doelstelling is om zoveel mogelijk kort te financieren (tot aan kasgeldlimiet). Dit verklaart grotendeels het aanwezige financieringstekort per eind 2014. Overigens blijft uw gemeente in 2014 voldoen aan de gestelde norm van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm. Wij verwijzen u voor nadere informatie naar de paragraaf financiering van het jaarverslag 2014.

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen en belangrijke ontwikkelingen

Bevestiging van het college is ontvangen

Wij hebben van het college een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Er is geen sprake van meningsverschillen met het management of een beperking in reikwijdte van onze controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het college en de medewerkers van de gemeente Doetinchem de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bijzonderheden ten aanzien van de naleving van wet- en regelgeving

Een belangrijk onderdeel van de rechtmatigheidswetgeving is de niet-financiële rechtmatigheid. Dit is niet primair het onderzoeksgebied van de accountant. De accountant heeft als taak u te wijzen op een niet-financiële onrechtmatigheid als eventuele 'bijvangst' van de reguliere controle en op eventuele tekortkomingen in het interne signaleringssysteem. Voor dit laatste verwijzen wij u naar onze opmerkingen over de administratieve organisatie en interne beheersing.

Er is geen sprake van vermoedens of signalen van fraude

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het college, directie en het management van de gemeente Doetinchem, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het college, directie en management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het college, directie en management te detecteren. Wij hebben specifieke

Overige onderwerpen en belangrijke ontwikkelingen

controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en niet-routinematige transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden geconstateerd.

Hoewel wij een professioneel kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2014 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Gevolgen introductie Individueel Keuzebudget (IKB)

In het principeakkoord CAO gemeenten 2013-2015 wordt het Individueel Keuzebudget (IKB) geïntroduceerd. Uiterlijk 1 januari 2016 zou dit ingevoerd moeten worden. Het vakantiegeld is onderdeel van het IKB en moet gereserveerd en ingezet worden in het jaar dat het wordt opgebouwd. Bij een definitieve invoering van het Individueel Keuzebudget (IKB) betekent dat gemeenten (en ook gemeenschappelijke regelingen) per 2016 overgaan op een systeem waarbij werknemers zelf bepalen op welke momenten ze hun gerealiseerde vakantiegeld en vergelijkbare vergoedingen krijgen uitgekeerd in een kalenderjaar. Wij adviseren u de ontwikkelingen betreffende het IKB nauwlettend te volgen en de financiële impact in beeld te brengen.

Bijlagen

Bijlage A1: Overzicht van niet gecorrigeerde fouten en onzekerheden in de jaarrekening

Niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden

De volgende niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden groter dan de rapportagetolerantie zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld.

Aard van de fouten	Rechtmatigheid x € 1.000	Getrouwheid x € 1.000
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	N.v.t.	N.v.t.
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
Rechtmatigheidsfout is per saldo ook een getrouwheidsfout	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra absolute waarde rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	N.v.t.
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit externe regels (EU-aanbesteding/Fido/Etc.)	N.v.t.	
Extra foutieve financiële beheershandelingen zonder direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	
Totaal rechtmatigheidsfouten	N.v.t.	

Bijlage A1: Overzicht van niet gecorrigeerde fouten en onzekerheden in de jaarrekening

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid x € 1.000	Getrouwheid x € 1.000
Onzekerheid rechtmatigheid betreft tevens getrouwheid	2.999	2.999
Onzekerheid rechtmatigheid is per saldo ook een onzekerheid inzake getrouwheid	N.v.t.	N.v.t.
(Sub)totaal onzekerheden in de controle getrouwheid	2.999	2.999
Extra absolute waarde onzekerheden rechtmatigheid	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit externe regels (EU-staatssteun)	N.v.t.	
Extra financiële beheershandelingen met een onzeker direct financieel effect vanuit interne regels (gedoogbeleid)	N.v.t.	
Overige onzekerheden inzake rechtmatigheid	N.v.t.	
Totaal onzekerheden in de controle rechtmatigheid	2.999	

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dat houdt in dat eventuele niet geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde fouten.

Bijlage A2: Geconstateerde afwijkingen in de toelichting op de jaarrekening

Afwijkingen in de toelichting

Onze controlestandaarden eisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de gemeenteraad in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de gemeenteraad deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overweging
Niet van toepassing	N.v.t.	N.v.t.

Bijlage B: Fouten en onzekerheden inzake de SiSa-bijlage 2014

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2014 onder SiSa vallen. Per regeling wordt in een tabel aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Onderstaand treft u deze tabel aan.

Specifieke uitkering		Fout of onzekerheid	Financiële omvang	Toelichting
D1	Regionale meld- en coördinatiecentra voortijdig schoolverlaten	N.v.t.	€ 0	-
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015 (OAB)	N.v.t.	€ 0	-
E11B	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	€ 0	-
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SiSa tussen medeoverheden	N.v.t.	€ 0	-
G1	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) gemeente 2014	N.v.t.	€ 0	-
G1A	Wet sociale werkvoorziening (Wsw) totaal 2013	N.v.t.	€ 0	-
G2	Gebundelde uitkering o.g.v. art. 69 WWB gemeente 2014	N.v.t.	€ 0	-
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente 2014	N.v.t.	€ 0	-
G5	Wet Participatiebudget (WPB) gemeente 2014	N.v.t.	€ 0	-
Totaal		N.v.t.	€ 0	-

Bijlage C: Onafhankelijkheid

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Doetinchem in 2014 is gewaarborgd.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen of verstrekt aan gemeente Doetinchem of een bij gemeente Doetinchem betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben ontvangen of verstrekt en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Bijlage D: Reikwijdte van de accountantscontrole

De opdracht die u ons heeft verstrekt

Binnen het kader van de meerjarige overeenkomst tussen uw gemeente en Deloitte Accountants B.V. tot het controleren van uw jaarrekening bevestigen wij formeel elk jaar de onderlinge afspraken met een opdrachtbevestiging. Met de opdrachtbevestiging van 10 februari 2015 heeft u ons op meer gedetailleerde wijze opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2014.

De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Doetinchem. In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle.

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen: de risicoanalyse, de interimcontrole en de jaarrekeningcontrole.

Gezamenlijke risicoanalyse als basis

Onze controle start met het maken van een analyse van de risico's waar u als gemeente mee te maken heeft. Deze risicoanalyse zien wij als een gezamenlijke actie van ons controleteam en vertegenwoordigers van uw gemeente en maakt deel uit van ons pre-auditgesprek. Het doel hiervan is om op basis van gezamenlijke kennis van uw organisatie en uw omgeving tot een zo volledig en bruikbaar mogelijke risicoanalyse te komen, die als basis voor de verdere controlewerkzaamheden kan dienen. Het gaat hierbij primair om de externe risico's en de risico's in de bedrijfsvoering. Bij deze inventarisatie ligt primair de focus op de risico's op afwijkingen van materieel belang in de jaarrekening als gevolg van fraude of fouten.

Interim controle

Onze risicoanalyse en de daarop gebaseerde controleaanpak richten zich niet uitsluitend op de jaarrekening zelf, maar ook op het systeem van interne beheersing. Hoe beter dat systeem functioneert, hoe meer zekerheid er bestaat dat de opgeleverde informatie betrouwbaar is, zowel tussentijds als bij de jaarrekening. Omdat deze interne beheersing het gehele jaar goed dient te functioneren, hoeven wij met de aanvang van onze controle niet te wachten totdat de jaarrekening gereed is. Onze controle vindt daarom voor een belangrijk deel al in de tweede helft van het boekjaar plaats. Wij onderzoeken tijdens de interim controle de procesrisico's, om te bepalen of hierin voldoende beheersmaatregelen (de AO/IB) zijn getroffen. Het product van deze fase van de controle is onze managementletter (en bestuursbrief, specifiek voor de raad) met daarin opgenomen verbeterpunten ter verdere optimalisatie van de interne beheersing (zie het hoofdstuk Interne beheersing).

Jaarrekeningcontrole

Bij de jaarrekeningcontrole stellen wij vast of de jaarrekening is opgesteld volgens de geldende verslaggevingsvoorschriften (Bbv), of de door u opgestelde jaarrekening een getrouw beeld geeft en of de baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals opgenomen in uw controleprotocol en normen- en toetsingskader. Ook stellen wij vast dat de posten in de jaarrekening adequaat zijn toegelicht.

Bijlage D: Reikwijdte van de accountantscontrole

Onze controle houdt niet in dat wij alle posten integraal controleren. Onze aanpak heeft als doel om belangrijke onjuistheden of onrechtmatigheden te ontdekken, rekening houdend met de materialiteitsgrenzen zoals door u vastgesteld en vastgelegd in het controleprotocol.

Het product van de jaarrekeningcontrole is de controleverklaring bij de jaarrekening en ons accountantsverslag. In ons accountantsverslag rapporteren wij fouten en onzekerheden die de vastgestelde rapportagetolerantie overschrijden en overige bijzonderheden die naar onze mening van belang zijn voor de behandeling van de jaarrekening (zoals governance, financiële positie, ontwikkeling resultaten en de kwaliteit van de interne beheersing). Onze controleverklaring is gebaseerd op onze controlewerkzaamheden als accountant van de gemeente Doetinchem.

Bijlage E: Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de leden van de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Doetinchem en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk aan derden worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel, welke zal worden verstrekt in onze controleverklaring.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu, a UK Private Company limited by guarantee, and its network of member firms. Neither Deloitte Touche Tohmatsu nor any of its member firms has any liability for each other's acts or omissions. Each of the member firms is a separate and independent legal entity operating under the names of "Deloitte", "Deloitte & Touche", "Deloitte Touche Tohmatsu", or other related names.